

Retrospektív kiállítás

(Excerpt in Hungarian)

Translated by: Lukács Zsolt

Contact of the translator: lkcszslt@gmail.com

Erika Vidic Korenika ragyogott. Végül is az ő estje volt a mai. Nemcsak az övé és ő messze nem a főszerepben tündöklött, de mégis. Az ilyen kis apróságok miatt Erika a saját tizenöt percnyi hírnevének nem engedett visszavonulót fűjni. Kolléganői, például Mojca, Tanja vagy Danica ma miatta vannak itt, és nem fordítva. Nos, persze Mojca is be szokott ugrani valamilyen kiállításra, már csak a férje miatt is, akit érdekelnek az ilyesféle dolgok, és Danica is fel-fel szokott tűnni itt-ott egy megnyitón. Bár igazán csak azért, hogy megmutassa az új ruháját vagy az utolsó kollekcióját, ugyanis sohasem konyított a művészethez. Tanja pedig, nos, Erika vele kapcsolatosan meg volt győződve arról, hogy a férjével életében ma van először egy művészeti kiállítás megnyitóján.

Erika Vidic Korenika ötvenhárom éves volt, de ma este ezt csak némelyek lennének képesek megállapítani. Karcsú, harmincas női alkattal, drága, kissé provokatív ruhában, rövid, de divatos frizurával és a ráncnak még a nyoma se volt látható rajta, minden joga megvolt a tündökléshez.

Erika története a következő. Egy nagy és fontos galéria kiterjedt retrospektív kiállítást készített apósa, Karol Korenika festőművész számára. És most pénteken, december 16-án, került sor a megnyitóra. Szinte az összes kiállító helyiséget Karol Korenika műveinek szentelték, és volt belőle bőven. Az egész földszinten, az úgynevezett kis szalon kivételével, a galéria mellékhelyiségei mögött, a hátsó helyiségek kivételével, modern installáció volt látható, többnyire csak egy halom kő. Karol Korenika rajzai, grafikái és festményei elárasztották az első emeletet, és a retrospektív kiállításnak a galéria információs központjának még az alagsorában is helyet szenteltek. Különböző kiadványok voltak itt elérhetők, Karol Korenika életével és munkájával kapcsolatos dokumentumok, monográfiák, katalógusok és más hasonlóak. A galéria földszintjén könnyedebb papírmunkákat, rajzokat, vázlatokat és metszeteket állítottak ki.

Karol Korenika a klasszikus iskola festője volt. A rajz mestere, aki hosszú élete során teljesen hű maradt a figuratív művészethez. És elsőrangú portré készítő volt.

Az első emeleten vásznakat állítottak ki. Leginkább maribori, párizsi és trieszti látképek voltak ezek, azoknak a városoknak a látképei, ahol életét töltötte. A kollekciót néhány darab

nagy tájkép és gyönyörű portrék egészítették ki. A kiállítás főkurátora, és mint befolyásos művészeti kritikus, Roman Doli, aki igen szerette az 'M. A.' címkét odabiggyeszteni a neve mellé, ami egyébként *magister artum*-ot jelent, nem túlzott, amikor bevezető beszédében párhuzamokat vont Korenika mester és a jelenlegi Lucian Freud művei között, *akit idén Velencében csodálhattunk meg*. Sőt sikerült egy merész tézist vonnia Korenika arcképei és Frida Kahlo festményei közötti hasonló vonalokról, *amelyeket idén a Tate Modernben is megcsodáltunk*. Az összehasonlítások jók, helytállóak voltak, és Mr. Doli a megnyitón tudatta az egész művészeti közösséggel, hogy ebben az évben legalább Velencében és Londonban tartózkodott, ha másutt nem is. Szeretett kozmopolitának tűnni. Erre a célra valamint olyan alkalmakra, mint például a ma esti fontos kiállítás megnyitója, a nyaka köré kötött nyakkendő helyett egy különben diszkrét, de mégis szembeszökő csokornyakkendőt ötlött ki.

Mivel Karol Korenika festőművész két évvel ezelőtt, nyolcvanhét évesen, sajnálatos módon elhunyt a retrospektív kiállítás előkészületei során, a ma esti megnyitó *szárjai* jelenlegi és volt felesége, valamint gyermekei voltak. Három fia született, mind az első házasságából származó feleségétől, az olasz-szlovén Angela Tuttitól, aki a tizenöt évvel ezelőtti válás után megtartotta férje vezetéknevét, és most Tutti Korenika nevet használja.

Angela és Karol Korenika középső fia volt Rajmund, Erika férje. Őt tekintették a festő egyetlen voltaképpeni menyének, amire jó okuk volt. Raymond idősebb testvére, Silvan, aki éppen rendkívül ízléstelenül és túlon túl harsányan röhög a női társaság kellős közepén a galéria bejáratánál lévő sarokban, még csak most nőszül, jóllehet már ötvenöt éves. A házasságnak – úgy tűnik – persze nem feltétlenül kell majd egyszer erre sorra kerülnie. Erika másik sógora, Rajmund öccse, Aleš pedig – Erika a homlokát ráncolja – homoszexuális. Egyébként állandó párját, Klaust, Erika nem tekintette komoly vetélytársának. Nem mintha bármiben is ellenére lennének a homoszexuálisok, hanem az az osztrák Klaus egyszerűen csak nem olyan, mint ő, hozzá se mérhető – ő, aki egy házas nő, Isten iránt elkötelezett, és egy anyakönyvvezető előtt is igazolva lett.

Tehát jogosan is Erika estéje volt ez a mai. Bár el kellett ismernie, hogy eléggé kimerítő. Mindig szolgálatkésznek kellett lennie a látogatók előtt, készen kellett állni a különféle kérdések megválaszolására, jobbra-balra bólogatnia, folytonos mosolygással. De Erikának mindez meg se kottyant, mint az angol királynő, ő is elfogadta a közszereplők sorsát, és méltóságteljesen szenvedett.

Mindezek mellett sikerült neki valami más is, aminek odaadó bámulattal szentelte magát. Mindig gondosan figyel és bírálja a környéket.

Ott, a sarokban Silvan még mindig illetlenül röhögcsél, és többet iszik a kelleténél. A családi találkozókra is mindig leissza magát. Néha még őt magát is megbámulja, úgy alulról ... és ezzel valamire célozgat. Erika összerezzen férje bátyjának illetlen viselkedésének emlékére. Még véletlenül sem ismerte el, hogy ez kifejezetten tetszett neki valahol a tudata szögletében, valahol ott messze hátul, a helyes viselkedés szabályai és konvenciói mögött rejtező célozgatás, és – ami még ennél is fontosabb – az, ami a közismert gyónási bűnök elől is rejtve marad.

Szokása szerint Erika tovább folytatta gondolatai szövögetését, mindenkit fiatal nők vesznek körül, míg Martinája, aki egyébként nem az isten tudja kicsoda, ma az első emeleten bolyong. Állandóan a saját portréja mellett áll, ami a kiállítás egyik központi festménye. Maga ez a tény, amelyre Erika abban a pillanatban gondolt, nagyon bosszantotta. Miért festette az öreg Korenika Martina Zajecet, egy nőt, aki Silvannal élt együtt egy házasságon kívüli kötelékben, amit ma gyakran úgy emlegetnek, hogy fűzfa alatt kötöttség, és ráadásul több mint húsz év alatt, amióta Raymond felesége volt, fel se merült annak az ötlete, hogy őt megfesse. Mégiscsak Erika egy gyönyörű nő volt, Martina pedig semmi különleges. És ott van az a fura fia, a korábbi kapcsolatából.

A túlsúfolt galériában zajló események feletti győzelem, ahol a város összes krémje ott tolongott, csevegett és bort kortyolgatott elegáns flöte poharakból, Erikát sikerrel koronázta, mert ehhez ideális pozíciót választott. Erika Vidic Korenika az ünnepi és nyitóbeszéd után a galéria első emeletén, midőn a vendégek megkezdték társasági életet fel-alá járkálva a galériában, a lépcsőház harmadik alsó lépcsőjén helyezkedett el, amely a földszinttől az első emeletig vezetett. Innen egy kicsit felemelkedve, uralta a földszinten zajló eseményeket, és ez mennyire egy fontos pozíció volt az ő számára, bárki, aki fel akart menni az első emeletre vagy leereszkedni fentről a földszintre, el kellett haladnia mellette, akár akarta, akár nem. S a lépcsőről nagyon jól látta, ki lép be a galériába, ki megy el véletlenül, ki kivel megy cigarettázni. Nem az érdekelte, hogy ki dohányzik, hanem az, hogy kivel csinálja, és ez már kivívta Erika figyelmét. Éppen abban a pillanatban szívták el a cigarettájukat, fiatal sógora Aleš és *barátja* Klaus majd visszatértek a galériába. Amikor meglátta őket, Korenik Vidic Erika gondolatai máshova vetődtek.

„Egy nap, emlékszem, kora tavasz volt, sugarait a nap csak úgy ontotta a nagy ablakokon át. A kályha inkább megszokásból lett begyújtva, mintsem szükségből, ugyanis meleg volt a napok, én pedig, mint általában, játszottam apa műtermébe. És akkor ...”

Silvan Korenika, magas, meglehetősen sármos, ötvenöt éves, kicsit teltebb testalkatú, élvezte az életet. Ezeknek a lányoknak, ezeknek a képzőművészeti hallgatóknak, valamint a fiatal művészetkedvelőknek a társasága rendkívül élvezettel töltötték el. Egyáltalán ez a kis szőke

ribanc, ez a Tinkara, vagy mi is a neve, aki oly közel áll mellette, és legalább is Silvannak úgy tűnt, mintha különösen hangosan és hosszasan nevetne a tréfáin. Kigombolt bundája alatt felfigyelt szűk pólójára, és alatta kicsi, feszes és kemény mellet érzékelt. Ha majd lehetősége adódik, akkor ez a kicsike még ma este ...

Ezeket a fiatal nőcikéket egy cseppet sem zavarta, hogy Silvan nem tudott rajzolni, hogy soha nem is gondolt arra, hogy művész legyen, vagy hogy javíthatatlanul ínkratív lenne. Benne az elhunyt mester helyettesét látták. Végül is ő volt a legidősebb fia. És ezért Silvan Korenika nagy örömmel beszélt nekik apja emlékeiről. A legtöbb, amit elmesélt, akárhogy is volt, nem volt igaz, de a lányoknak azt nyújtott, amit hallani akartak. Jelentős, mélyebb jelentéssel bíró anekdotákat, feszült történeteket, kliséket egy szenvedő művésztől és hasonlókat. Hogy ő és az apja soha nem szerették egymást túlságosan, és hogy az elmúlt években már alig beszéltek egymással, Silvan meg se említette. Kit is érdekelne ez, legyünk már ésszel.

Biccentett a pincérnek, hogy lépjen hozzájuk. A társaság az üres boros poharakat telire cserélte. Silvan éles szemmel mérte fel a tálcát, és a legtelibb pohárért nyúlt. Kiváló minőségű bort öntenek ma.

Itt-ott körbe-körbe meresztgette szemeit a galérián, egy kicsit azért is, hátha megjelenik néhány ismerős arc, másrészt azért, hogy ellenőrizze, netán leendő felesége, Martina véletlenül lejött-e már az első emeletről. Nem mintha neheztelne fiatal társaságára, de ő sem élvezte a szórakozást a fiatal nőkkel, ha Martina valahol a közelben volt. Végül, de nem utolsó sorban szereti őt a maga módján, és hamarosan még házasságot is szeretnének kötni. A földszinten Silvan is elidőzött, mert tudta, hogy Martinának állandóan fenn kell lennie az emeleten, valahol a portréja közelében. Az a színlelt és agybabaszott buzi egy képtári szakértő Doli, valamint a többi művészeti *szakértő*, Silvan ezt az utolsó szót káromkodva mondta ki magában, körbevették Martinát, és el kellett nekik mondania, hogyan festette meg őt az öreg, és mit mondott közben, és mit csinált, hogyan keverte a színeket, és evett-e valamit festés közben, esetleg ivott-e valamit és így tovább.

Silvannak, őszintén szólva, leendő feleségének a portréja egyáltalán nem tetszett, amely olyan nagy érdeklődést váltott ki a kiállítás alatt. Az öreg szokatlanul szenvedő kifejezéssel festette meg, mint valami Krisztust. Pedig kevéssel a kettejük közti veszekedése után történt mindez. Sőt még egy kis kék folt is látható a szemei körül a képen. Állítása szerint nem mondta el az öregnek, hogy megütötte. Talán mégis. Az öreg ilyeneket megérzett, nem is kellett elmondania. Akkortájt, ezek után, Martina még gyakrabban kezdett eljárni az öreghez a stúdióba, Silvan tovább fonta gondolatait.

Martina portréját Silvan, mint az apai örökség egyik végrendeleti illetékese, csak azért engedte befoglalni a kiállításba, hogy feldühítse a sógornőjét, Rajmundnak azt a buta egy liba

Erikáját. Az utolsó pillanatban, még csak tegnap reggel, enyhült meg, és adott zöld fényt a galériának. Azok azonnal és nagy örömmel el is jöttek a képért, majd megtisztelő helyet kapott a legnagyobb és a legfontosabb galéria termében az első emeleten.

Erika Vidic Korenika, mint mindenki más, akinek fogalma se volt az egészről, nagyon meglepődött, amint a kiállításon meglátta Martina portréját. Semmiképp sem tudta elrejtteni irigységét azt illetően, hogy az ő gyönyörű frizét Karol Korenikának sohasem jutott eszébe megfestenie. Mit nem adna azért, csakhogy az ő, Erika portréja lógna ma itt.

Silvan a sógornőjére pillantott. Szemlélni őt ezekben a gyötrelmeiben olyan gyönyörteli érzéssel töltötte el. Annak a kis Dolinak a megnyitó beszéde alatt, amikor Erika Martina arcképét volt kénytelen kelletlen szemlélni, úgy nyújtogatta s tekergette a nyakát, mintha köszvény gyötörte volna.

Silvan elmosolyodott. Nos, nézzétek meg, akárcsak egy holló köröz a tekintetével a galéria földszintjén. A lépcsőn helyezkedett el, hogy jobban lásson. Csak vigyázzon, nehogy valamiről lemaradjon. Nos, hadd hallja őt is, gondolta Silvan Korenika és ismét csak azértis jó hangosan felröhögött.

Martina Zajecet vegyes érzelmek árasztották el. Mint mindenki más, őt is meglepte Silvan, amikor úgy döntött, hogy engedélyezi a portréjának kiállítását. Ez volt az egyetlen portréja, amelyet Karol olajvászonra festett. Többször megfestette, de ezek többnyire vázlatok voltak, ceruza- és szénrajzok. Csak egyszer állt neki vászonra festeni. Kétezer év elején lehetett – emlékezett vissza Martina Zajec, nem sokkal azután, hogy elcsitult az új évezredbe való átkelés örülete. Silvan erősen megütötte őt az egyik dühkitörése következtében. Feldúltan és csalódottan Karol stúdiójába menekült. És akkor, az után az ütés után, Karol Korenika elővette a stúdióban lévő legnagyobb vásznat, és nekiállt őt megfesteni.

Martina már korábban is szívesen látott vendég volt a stúdióban, ezt Karol viselkedése alapján sejtette, és azok utána még gyakrabban látogatta meg. Ő és az apósa, így hívta Karol Korenikát Martina magában, soha se hánytorgatták ezt az ügyet. Az após tudta, miről van szó, ő meg tudta, hogy az tudja. Megelégedtek azzal, hogy ő pózolt, teát főzött neki, segített a stúdióban a nehezebb tárgyak mozgatásában. És az ő Mirkója, az egy évvel ezelőtti röpke kapcsolatából származó fia, a festékek, ecsetek, könyvek és festmények között rájött, hogy a képzőművészet világa egyben az ő világa is. Néha még neki is úgy tűnt, hogy Karol csak Mirkó miatt hívja magához. Egész nap böngészéssel, nézegetéssel és beszélgetéssel töltötték az időt. Kár, hogy az apósa meghalt, nagy öröm töltötte volna el, ha tudná, hogy Mirkónak idén sikerült beiratkoznia a Képzőművészeti Akadémiára.

Most Martina állt a portréja mellett. A festmény nemcsak kifejezésmódja miatt volt rendkívül erőteljes, de ugyanakkor, legalábbis portré tekintetében, jóllehet teljes alakú volt, ám rendkívül nagy. Két méter széles és majdnem három méter magas volt. A képen sötét szoknyát és kardigánt viselő Martina egy antik karosszékekben ült, amelyet Karol a stúdióban tartott. Egymáshoz szorosan közel helyezte a lábait, balra dőlten, karja összekulcsoltan az ölében pihent. A frizurája kócos volt, rendetlen. Egyenesen a képből nézett kifelé, de nem úgy, mint Mona Lisa, amelyről a legtöbben csak annyit tudnak, hogy *bárhová is lépsz, mindig téged néz*. Martina Zajec jóllehet a képből egyenesen az emberre nézett, de úgy, mintha átnézne rajta. Tekintete valahova máshova meredt. Arc kifejezése a szenvedés, az odaadás és a dac keveréke volt. Korenika nem szépítette meg, éppen ellenkezőleg, kihangsúlyozta ápolatlan arcszínét, fáradt pillantását, vagy ahogy Doli egy kicsit korábban elmondta: az *élet tragédiáját*.

Nem tetszett neki, hogy a festmény ki lett állítva, túlságosan lemeztelenítette. Úgy tűnt Martinának, hogy mindenki belelát a bensőjébe, úgy érezte, mintha meztelenül ülne mindenki előtt. A női hiúságnak csak a legcsekélyebb árnyalata örvendett benne, hogy egyszerűen a *Martina* nevet kapta a portréja, mely a kiállítás nagy és fontos része lett. Végül, de nem utolsósorban, ez volt Karol mindkét feleségének néhány portréja mellett, a kiállítás egyetlen női portréja.

A fiának még kevésbé tetszene az a tény, hogy a festmény ki lett állítva. Ő ezt a portrét – midőn a festmény készült, állandóan a stúdióban volt, tizennégy éves volt, és erősen érezte, hogy az anyja szenved, annak ellenére, hogy a Silvannal folytatott veszekedéseit eltitkolta előle –, egy jelentős személyes vallomásnak tekintette. Mint egy naplót, amely a teljes meghittség dilemmája. Még jó, hogy nem tudja.

– És kedves Martina, hol tart az esküvőre való készülődés?

Martina Zajec kénytelen volt erőt venni magán, hogy visszatérjen ebbe a világba. Tudatára ébredt, hogy Roman Doli művészetkritikus és képtári szakértő áll mellette és szeretne tőle valamit kérdezni.

– „Köszönöm, Roman, azt hiszem, most már olyan messzire jutottunk, hogy végre megtesszük azt a lépést.”

"Mit érdeklik ezek a dolgok?" - gondolta Martina. Nem fogja elmagyarázni neki, hogy végül is mindenkinek ellenére szereti Silvánt, és ő meg viszont, a maga módján, éppen úgy. Egyébként meg ez mégiscsak az ő élete. És a fiáé, természetesen, de ő elmegy. Októberben kezdett tanulni Ljubljanában, már egy éve megvan neki az a bájos barátnője. Előbb vagy utóbb egyedül marad, és ... Silvan azok után soha többé nem ütötte meg. A tíz évnyi együtt töltött időszakokban

rátaláltak egy megfelelő kiegyensúlyozott viszonyra, amely legalább is elviselhető lesz. Tehát feleségül veszi.

„Ő”, mondta Roman Doli Martinának, és feléje tolt egy kicsi emberkét, aki rendkívül elegáns öltönyt viselt – „pedig Liebmann úr, Ira Liebmann, tiszteletbeli vendégem Oroszországból. Képtárnok. Odavan az Ön apósa képeiért, és az imént mondta nekem, hogy szeretne megismerkedni Martinával.”

